

Commentatio sistens partus naturalis brevem expositionem / [Johann Jacob Römer].

Contributors

Römer, J. J. 1763-1819.

Publication/Creation

Goettingae : J.D.G. Brose, 1791.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/d5vkwf4j>

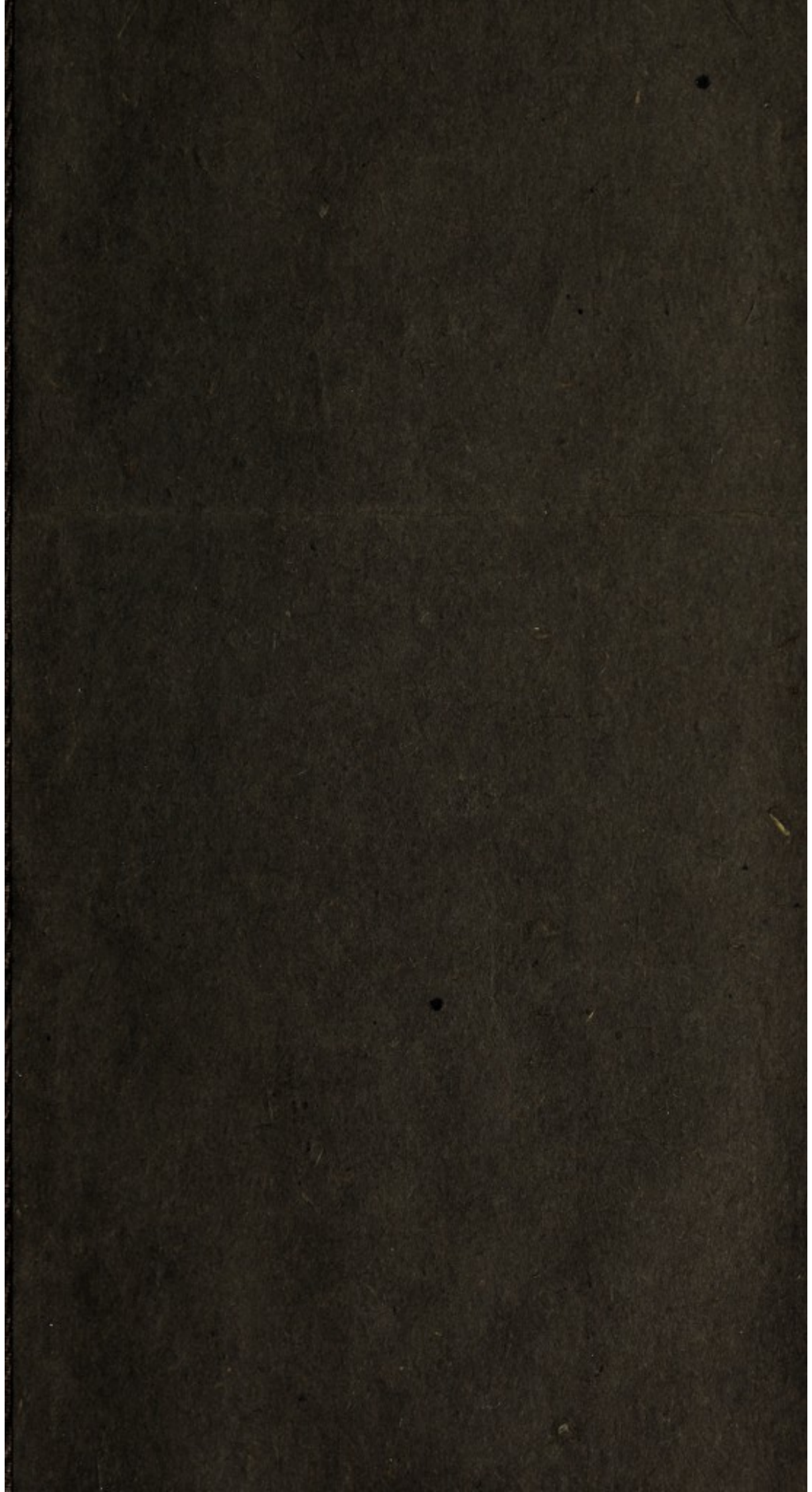
License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

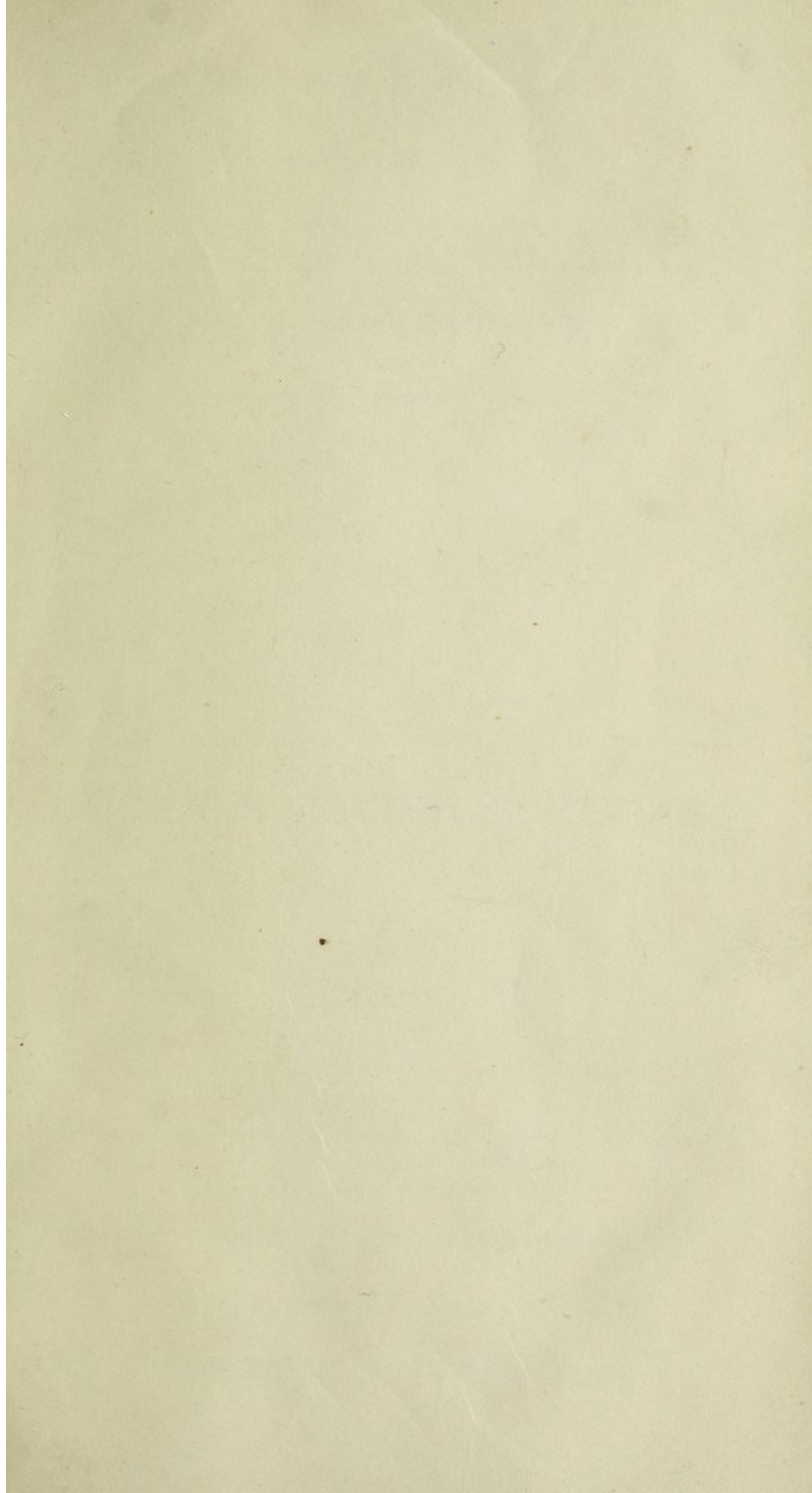
Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

44384/B

J. x x x

18/2

Digitized by the Internet Archive
in 2017 with funding from
Wellcome Library

<https://archive.org/details/b28764651>

30
C O M M E N T A T I O

π
S I S T E N S

PARTVS NATVRALIS
BREVEM EXPOSITIONEM

A V C T O R

D. IOANNES IACOBVS RÖMER

EDITIO SECVNDA

GOETTINGAE,

Apud IOANN DANIEL GOTTHELF BROSE

1 7 9 1.

COMMENTATIO

SISTENS

PARTEVS NATVRALLIS

BREVEM EXPOSITIONEM

AUCTOR

ROMER

D. JOHANNES JACOBUS

EDITIO SECUNDA

GOETTINGAE

ANNO DOMINI MDCCLXXIII

25014

PIIS
IOH. HENRICI RAHNII
MANIBVS
PAVLO VSTERI
IOH. HENRICO LAVATER
AMICIS. COMMILLITONIBVS.
SACRVM.

*Hodgson
23/6/10*

Nova

1712

IOH. HENRICI RAHNI

MANIBVS

PAVLO VSTERI

IOH. HENRICO LAVATER

AMICIS. COMMILITI ONIBVS.

SACRAM.

Cum maximam, quo hic commorarer, temporis partem, in addiscendis artis obstetriciae disciplininis versatus sim, haud abs re fore duxi, peracto iam curriculo academico, quaedam ex ea ipsa petita, proferre. Et quidem de *partu naturali* mihi sermo erit, quod superuacaneum et nullius momenti videbitur iis, qui obiter tantum et quasi praetereundo obstetriciae artis fontes adiere. Equidem multo magis vereor, ne viri in arte nostra peritissimi praeposterum potius et ad prouectiores annos remittendum ducant laborem meum. Quem enim, qui unquam obstetriciam professus est artem, latere potest, partum naturalem fundamentum esse, quo omnis nostra theoretica partus cognitio nitatur, auxilium in praeternaturalibus et difficilibus casibus ferendum, superstruatur? Quis est, qui nesciat, in partu naturali, quamuis vulgatissimo, multa adhuc, et haec quidem grauia, esse obscura, et non nisi serie obseruationum solidarum, et maxima cum diligentia institutarum eruenda, firmanda?

Noua autem atque inaudita proferre, vetat iuuenilis et nondum satis experta aetas, vetant limites, quas mihi ipse in elaborando isthoc specimine breuissimas, praescribere debui. Sed eandem materiam vberiori et pleniore fermone, et multo pluribus firmatam et locupletatam obseruationibus post aliquot annos pertractandi animus mihi est; ita vt sequentes pagellae schema tantum seu sceleton sectionis scripti illius, quae (missis theoriis de partus mechanismo etc.) strictiori sensu de partu naturali aget, offerant. Sequenti vero ordine rem ipsam adgrediar:

1. Ex obseruationibus a me ipso summa qua potui diligentia et attentione, in nosocomio grauidarum Goettingensi, sub auspiciis praeceptoris mei et Fautoris pia mente colendi Cel. Prof. FISCHERI, florente, institutis, vnam alteramue continuo fermone narrabo, vt exinde methodus appareat, quam in exarandis fere quadraginta aliis sequutus sum.
2. Delectum quatuordecim obseruationum in formam tabularem redigam, omnia quae mihi memoratu digna visa sunt comprehendentem.
3. Ex his Obseruationibus, veluti corollarium, partus naturalis historiam deducam.

Fortassis nonnulli mirabuntur, quod tam parcam auctorum copiam citatam reperient; ad sciant rogo, hoc bono consilio fuisse factum. 1. enim, lectione omnium librorum et breuiuscularum commentationum ad dissertationis Thema facientium tempus, ferioribus, grauioribusque et per totam vitam profuturis lucubrationibus destinatum terere nolui; neque inamen iactantiam maximo soluere damno meo. Quamuis autem 2., persuasum habeam, quod scribenti de hac illaue materie, optimi quiuus fontes adeundi sint omnes, tamen non video, cur lectores tam omnis eruditionis expertes sibi fingat auctor, quin hos in arte magistros et alios plures iamdudum legerint atque in succum et sanguinem conuerterint. Taedium sane et stomachum mouet, si quotidie tantam scriptorum copiam prodire videmus, quorum quarta seu tertia pars in citationibus aequae superuacaneis quam falsis et saepissime ab antecessoribus mutuatis consistit. Ego nempe auctores adlegando hanc legem sequutus sum; vt vbicunque cum plurimis ab omnibus pro *artis magistris* habitis sensissem, nullum plane testimonium subiungerem, quia meis obseruationibus tam certus factus sum, eos bene obseruasse, vt easdem nunc pro meis agnoscam et vna cum antecessoribus meis earum veritatem vindicem: vbicunque autem a praeclararorum, et summorum in arte virorum sententia discreparet, vel

vbi hoc vel aliud propositum auctoris cuiusdam, adhuc incertum et ambiguum haereret, ego vero siue testimoniis aliorum siue meis obseruationibus hanc vel illam difficultatem tollere, errorem emendare posse crederem, tunc sancte auctores allegarem, tam illos cum quibus, quam contra quos sentirem. Si autem iudicium isthoc meum de citationibus contemtu verae eruditionis, siue propriae negligentiae, quam defendere studerem, tribuere velit aliquis, certe, multum falleretur. Nam si quis alius, certe ego vetam eruditionem et praecipue historiae literariae studium adamo et pro viribus colo, mihi que facile fuisset immensam copiam auctorum de materia mea tractantium, referre. At omnia haec *suo loco*, bona atque optima esse, sed heic neutiquam pertinere existimo. Caeterum ipsi de hac re iudicent viri omnis generis eruditissimi: ego leuiter tantum opiniones meas proposui, et ad illorum iudicium libenter me compono. Nunc ad rem.

I.

*Partus absolute naturalis foeminae
primiparae.*

A. M. W. mulier viginti trium annorum, bene conformata, robusta, staturae procerae, quae inde ab initio mensis Augusti anni 1785 grauiditatis signa, et ad finem

Decembris primos embryonis motus sensisse se credebat, et versus d. 24. Iunii mensis, gestationis finem exspectabat: caeterum per omnis grauiditatis tempus sana, exceptis affectibus quibusdam peripneumonicis, a plethora oriundis, qui autem venaesectione et regimine antiphlogistico statim tollebantur.

Haec vespera diei 18. Iunii mensis hora decima subitaneo vomitu corripiebatur, quem illico dolores *praesagientes* excipiebant: hie in medio abdomiue inciepiebant, et sensim sensimque per eius latera pergentes tandem in lumbis cessabant, et longioribus interuallis redibant. Perfrigit paululum foemina, sed praeterea nihil incommodi sentiebat. Transacto sic medio noctis dolores nunc paululum frequentiores fieri coepere.

Hac nocte aegra nullum plane ad ponendam vrinam stimulum sensit: at mane diei 19 symptoma istud apparuit.

Die 19, hora 8 matutina. Dolores quibusuis dimidiis horae quadrantibus redeunt; augentur numero quando foemina circumit, minuuntur, quando subsidit.

Ventris tumor minor quidem factus tamen vmbilicum palma transuersa superans. Integumenta admodum expansa, at tamen abhinc quatuor diebus aliquantulum relaxata. In dextro latere tumor nonnihil maior percibitur, quam sinistro. Genitalia externa tument: vagina relaxata, lubrica. Caput luculenter praeuium, supra arcum

offium pubis firmiter haerens, immobile. Cervix vteri, tam alta haerebat et tam profunde in excauatione ossis sacri occultabatur, vt digiti tangeutes vix ac ne vix eam assequi possent. Solummodo superueniens dolor, eam digitibus explorantibus appropinquabat, et tum reperiabatur cervicis adhuc portiunculam minutissimam adesse, orificii aperturam circa tres ad quatuor lineas in diametro habere, et velamenta se tendere.

Cum iam per triduum alui obstructione laborauerat, enema parturienti applicabatur: quo facto duabus vicibus aluum deposuit, et doloribus auctis afficiebatur.

Hora 11. Nihil quidquam mutatum, excepto vteri orificio nunc paullulum magis aperto.

Meridie aegra magna cum appetentia cibos sumsit. Hoc vero nullam dolorum mutationem adferre videbatur.

Hora 3 $\frac{1}{2}$ vespertina. Omnia in eodem statu, nisi quod nunc medium digitum per os vteri transmittere valerem. Cervix nedum adhuc omnis euanuit.

Hora 6 $\frac{1}{2}$. — Dolores multo vehementiores fiunt. Labia orificii vterini nunc omnimode deterfa; Diameter oris vteri dimidii pollicis magnitudinem aequat: Velamenta etiam, sub doloribus tensa, nunc maiorem circumferentiam prae se ferunt. Orificium vteri antea vix attingendum, nunc pollice depressius. Ad matris sinistram distincte sentio futuram sagittalem secundum
dia-

diametum obliquum procedentem: supra
offium pubis arcum fontanellam minorem:
sensisse mihi etiam lambdoideae crus videtur.

Hora octava vespertina denuo clyfma
applicabatur, quo cum sordes multae deie-
ctae fuere.

Viginti ante nonam horam minutis, vo-
mitus vehemens exortus.

Hora 9. — Transitus in *secundum sta-
dium* in propinquo est. Mucus vaginae ru-
bro tingitur. Orificii vteri crassities dimi-
diam lineam non excedit; aperturae diame-
ter tres pollicis quadrantes aequat. Dolo-
res vehementes quidem et frequentes, at
a parturiente non suffulti, aderant.

Hora 9 $\frac{1}{4}$. Iam secundum stadium peni-
tus ingruit. Orificii aperturae diameter pol-
licem superat. Velamenta, etiam cessantibus
doloribus extra orificium protrusa. Dolo-
res efficaces, singulis fere quatuor minutis
redeunt.

Abdomen tactu dolore coepit. Hora
vndecima. Velamenta ex orificio prominent
fatis, sed nondum tantopere expansa vt
rupturam tam proximam crederes: attamen
rumpunt. *Initium stadii tertii.*

Aquae, octauam mensurae partem effi-
cientes, magno cum impetu profiliere.

At nunc lentius expectatione nostra
processit res: dolores quidem et vehemen-
tes erant et frequentiores: at parturiens
sub doloribus dorsum incuruabat, ita vt
nifus efficaces edere non posset. Verisimile
etiam

etiam est, crebras explorationes, quibus vagina omni mucosuo priuabatur, in causa huius lentoris fuisse.

Hora $11\frac{3}{4}$. — Caput totum quantum in vagina; perinaeum sub doloribus tensum.

Quatuor ante primam diei 20^{mi} horam minutis, tumor capitis iam extra labia magna conspicuus, et pauca minuta post, peperit foemina,

Post partum viribus delapsa aegra, toto corpore contremiscebat, admodum dolorosa, frigore concutiebat et Lipothymia leuiori. Tum paullulum calidioribus vestibus tegebatur puerpera, illique guttulae quadraginta Liquoris anodynii mineralis Hofmanni instillabantur; quo facto suavis somnus solutionem placentae nonnihil retardans, illam excepit. Tandem hora secunda noui diei paucae guttulae sanguinis stillauere. Sed expulsio totalis placentae, tantum viginti post horam tertiam minutis euenit, sine magna sanguinis deperditione.

Infans recens natus foeminini generis erat.

Pondus eius $7\frac{1}{4}$ libr.

Magnitudo viginti vnus et dimidii pollicum

Diameter. capitis maior 4 poll.

- - - minor $3\frac{1}{2}$ poll.

Funiculus vmbilicalis crassus, collo infantis semel circumuolutus, hic illic varicibus aspersus, viginti nouem pollices longus erat.

Is, vti fere apud omnes caeteros compertum fuit, versus marginem placentae insertus, et Velamenta eccentrica rupta erant.

Placenta oblonga, $1\frac{1}{4}$ libr. aequilibrabat.

Notanda.

1. Quod parturiens doloribus tam atrocibus in pedibus et genibus cruciebatur, vt quum a valida sustentatione harum partium multum leuaminis sentiret, quauis occasione hocce auxilium a nobis expeteret.

2. Quod iam inde a hora secunda diei 19 tam bene se gereret in sella obstetricia, vt, quamuis pro lubitu illi ingredi, decumbere, federe licium fuerit, tamen hunc situm quibuscunque aliis praeferret.

II.

Christiana KÖHLER, Nordhusiae incolata, nouemdecim annos nata, primipara, staturae mediocris, inde a tertia Iunii 85 hebdomade grauida, penultima eiusdem anni hebdomade motus infantis primum sensit. De cetero per totum grauiditatis tempus sanissima, nis quod mammarum dolores atroces perpeffa est, qui vero cessauere.

Haec noctu diei vigesimi Martii 1785 doloribus lumborum, sensu aegritudinis, et crebro instinctu vrinam mittendi, corripiebatur. Dolores in lumbis incipiebant, et exinde per totum abdomen se propagabant.

Die 21. hora 9 matutina Dolores vehementes, frequentes. Perfrigerium. Nausea.

Ab-

Abdominis tumor umbilicum palma superat; durissimus; inprimis in regione umbilicali, vbi quasi in montem ascendit: in dextro latere paullulum maior. Umbilicus ad omnes dimensiones valide protrusus. Pudendorum labia tumida. Vagina muco repleta, dilatata: caput mobile, supra arcum ossium pubis defixum: segmentum inferius carnosum. Portio vaginalis penitus deterfa: orificium vteri renuissimum et eo vsque apertum vt medium digitum immittere possis; orificii margo rotundus, et acutissimus, ita vt nullum dubium amplius adfit, primiparam eam esse. De velamentis nondum satis distincte aliquid sentiebatur.

Meridie in eodem statu omnia reperiuntur, si orificium excipias, nunc magis apertum, et velamenta tactu distinctissima.

Hora $3\frac{1}{2}$ pomerid. Abdominis tumor transuerso digito magis subsidebat. Partes genitales muco quam maxime repletae. Orificii aperturae diameter tres pollicis quadrantes aequat. Velamenta sub doloribus paucis lineis ex orificio prominent, etiam cessantibus doloribus facili negotio distinguenda. Dolores valde efficaces quouis quinto s. sexto minuto redeunt.

Hora 6. Vomituritio. Vomitus exiguus spontaneus: Dolores et vehementia et frequentia aucti. — Vacuum sinistri lateris nunc magis notabile. Vteri os maxime dilatatum, tenuissimum. Velament iam extra
do-

dolorum tempus nonnihil prominent, recte
sita esse videntur. Mucus sanguine tinctus,

Hora $6\frac{3}{4}$ Clyfma applicabatur, quod se-
des copiosae infecutae sunt. Postea dolores
multo minus efficaces et lentiores euasere.

35 minut. post h. 8. Velamenta rum-
puntur. *Initium stadii tertii.* Iam languere
coepit parturiens, et dolores vix aliquid ef-
fecere; ita vt hora decima optimum fore
ductum fuerit, forcipem applicare: mini-
me nempe dubitatum fuit naturam solam
non sufficere ad expellendum infantem: at
quum iam per aliquod tempus caput in va-
ginam propulsum fuerit, metus exstitit, ne
si diutius illic commoraretur, hoc vitae in-
fantis periculosum fieri posset. Forcipe
itaque facillime applicato, octo tractioni-
bus, quibus decem minuta impendebantur,
absolutus fuit partus, et viginti minuta post,
placenta infecuta.

Infans foeminini generis, statim vocife-
rando, et oculos aperiendo se in vita esse
prodidit, neque vlla signa applicati forcipis
prae se tulit.

Pondus - - - 6 libr.

Mensura - - 22 pollic.

Capitis diameter maior - $4\frac{1}{4}$ pollic.

— — — minor - $3\frac{1}{4}$ pollic.

Funiculus vmbilicalis 28 pollices me-
tiebatur, nodo vero distinctus.

Placentae pondus libr. j.

Funiculus vmbilicalis versus placentae
marginem infertus et velamenta ec-
centrice rupta erant, III.

III.

Partus naturalis nervosus ex spastico genere, symptomatibus remoratus.

Die 5. Augusti, vigesima septimana abinde grauida primum motum embryonis sensiuerat elapsa nunc erat. Iam ante annum filiam pepererat. At partus iste per tres dies durabat, et quamuis tandem vivum infantem in lucem ederet, difficillimus erat. Abdomen modice expansum, recte subsidebat, et praeternaturalis nihil prae se tulit. Crura, pedes atque genitalia varicibus adpersa erant. (Hos sequelam praecedentis retardati partus praedicare, quo partes hi debilitabantur, nullus dubito). Iam ante hos dies ventris tormina et auctos nisus vrinam mittendi passa est aegra.

Circa mediam noctem primis doloribus corripiebatur, et mane hora secunda orificium vteri pelvis medium occupans ad quatuor lineas in diametro apertum inuentum fuit: caput pelvis cavitatem omnino explevit. Dolores naturales, id est, simplices, boni et efficaces aderant, ideoque orificium vteri hora quarta iam ad decem lineas apertum. Velamenta, vt videbatur, tantum ex inopia aquarum non distendebantur, sed firmiter capiti adhaerebant: caput ipsum orificio vteri maxime accomodatum erat. Quid multa? tam faustum et naturalem patrum praedicebant fere omnia signa, vt nullum dubium restaret, eum hora septima matutina certo certius fore absolutum.

Hora

Hora 4. matutina patellam parturienti coffea plenam praebebant; hanc autem mox insequuto vomitu eiiciebat.

Hora quinta frigore aliquantulum afficiebatur (vomitus et frigus alternis vicibus succedentes signa sunt pathognomonica dolorum spasticorum), postea languore et debilitate quadam singulari, quibus dolorum efficacia minuebatur; hanc ob rem versus sextam horam iteratis vicibus aliquantulum liquoris anodyni sumsit, quo vires restaurari videbantur. Sed hora septima frigus et languor denuo exorta. Liquori itaque 15-20 Laudani liquidi guttulae addebantur, at statim vomitu eiiciebantur; (Laudanum non in causa huius vomitus fuisse, testatur Coffea ante aliquot horas vomitu eiecta) nihilo tamen minus vires restauratae videbantur; quamvis partus nequidquam ulterius processisset, hoc solo excepto, quod orificium vteri nunc ad $1\frac{1}{4}$ pollic. diametrum expansum, caput magis versus pelvis exitum protrusum, iuxta velementa orificio vteri proxime appositum reperiretur. Nunc (hora 7) autem, cum doloribus simul ventris tormina ingruebant.

Rebus sic stantibus, versus horam octavam rursus 15 ad 20 Laudani liquidi guttas, cum sufficiente quantitate liquoris anodyni sumsit, neque amplius respuit. Sed loco simplicium et efficacium dolorum, ventris tormina magis magisque aucta fuere, et cum quouis dolore lotium expellebatur, Languore iterum correpta est aegra. Dolo-

res vero isti, quamuis spurii, tamen nequaquam *colici*, sed *spastici* erant, et quidem partiales, vteri parietem anteriorem et regionem vesicae vrinariae occupantes.

Cum in eodem statu maneret foemina, et partus neque promoueretur, neque retro iret, hora 9 $\frac{1}{2}$ nunc tertia vice quindecim guttae Laudani cum Liquore anodyno sumfit sed sine successu: et languor enim, et dolores spurii potius augebantur quam imminuebantur. Lipothymiae quidem non aderant, sed nihil minus debilitas ad summum gradum peruenta erat: ad modum infantum mammam fugere non valentium, seu moribundo similis, cui deglutitio iam cessat, ne guttulam fere iusculi deglutire valebat. Desperatae sic quidem res videbantur, at reuera non erant. Cum enim praeter alia signa, calor non multum auctus, et pulsus haud ita vitiatus maneret, minime dubium erat, quin debilitas ista praeter naturalis aliud quidquam sit, quam spasmus, quo cessante melioris notae dolores exorirentur et simul ac vires, nequaquam corpori ereptae, sed tantum spasmo sopitae quasi seu suppressae, reuerterentur; et hoc modo partum praeter omnem spem et opinionem facilem euasurum.

Hora vndecima vehementia modo dictorum dolorum spuriorum ad tantum fastigium euehebatur, vt parturiens, quamuis summo languore et debilitate oppressa, tamen alta voce eiulatus emitteret.

Certissimum quidem erat, Laudanum non in causa dolorum istorum fuisse; attamen quum usus eius nullum fructum attulisset quinimmo dolorum vehementia indies aucta fuisset, nihil amplius de isto remedio expectandum erat. Dolores vero isti non erant spastici inuersi ordinis, ubi orificium vteri rursus contrahitur. Venae-sectio non nisi cum summo parturientis periculo institui poterat: Clyisma itaque anodynum praescribebatur ex Essent. Castor. cum Lid. C. C. succ. et pulv. antisp. Nitr. At cum haec agebantur, foemina inde a 11^h ad 12 horam sex dolores habebat, quos valide, et *sine eiulatu* sustinuerat. Post hos exploratione facta compertum fuit orificium vteri eximie dilatatum, et velamenta lata, expansa: nunc digitis rumpebantur:

Sequentia impediabant, quo minus ruptura ista artificialis citius institueretur:

1. In lecto id minus commode institui, et in sedile transferri aegra non poterat.
2. Antea ad nixus edendos, (sive in lecto sive in sedili id fieret) nimis debilis erat.
3. Orificium vteri non erat sufficienter apertum, neque velamenta satis protrusa.

His peractis aegra derepente tanto vigore reuiuiscere coepit, vt caput primo post aquarum effluxum exorte dolore validissime protruderetur, et tempus fere deficeret eam in lectulum ad parturiendum adaptatum transportandi, ubi perpeffis quinque vel sex doloribus (adeoque ante et post velamento-

rum rupturam 13-15 dolores omnes has mutationes efficiebant) enixa esset puellam sanissimam et valde robustam. (Clyisma ergo non applicatum fuit). Placenta facillimo negotio insequuta.

Puerperio tranquillimo, et ne minima quidem infirmitate turbato gauisa est mulier.

*

*

III.

Partus naturalis historia.

Priusquam me ad tertiam dissertatiunculae meae partem accingam, necesse videtur quaedam admonere, quae vel ad meliorem intellectum, vel ad arcendas has illasue alienas interpretationes seruire possunt.

Memores igitur sint lectores mei, hoc loco solummodo de *partu naturali et in illo peragendis* sermonem esse; itaque omnia, quae conuenientiae et nexus gratia hic illic interspersa sunt, et vel ad grauiditatis symptomata, et tempus, vel ad partus theoriam, vel ad casus praeternaturales pertinent, pro alienis habenda esse. Deinde non aegre ferant, ubi omnia sermone minus prolixiori et breuibus tantum prolata reperient. Nam hac in re exemplar mihi quasi imprimis proposui, *Hironymum David GAVBIVM*, cuius breuitatem in dicendo, coniunctam cum subtilitate summa, si cui attingere liceret, illum ego mihi virum egregie doctum laudauerim; me ipsum autem ne ex longinquo quidem attigisse, omnium optime noui ipsemet ego. Interim vero periculum fecisse non piget: enim?

enimvero persuasum habeo, id mihi maximo
 vsui fuisse, et illum tantummodo doctrinam
 suam habere absolutam, qui eam tam sub-
 tiliter, clare, accurate atque solide expli-
 care posset, vti modo dictus medicorum
 primipila. Neque hoc vt tempori parcam
 feci, quum de certo affirmare possum, ne-
 gotium mihi multo facilius fuisse, si quod
 vna plagula exposui quatuor vel quinque
 conscripsissem. Tandem ingenue rogo, per-
 suasum habeant, vbi forsan huc illuc a viris
 ceterum celeberrimis et doctissimis dissen-
 tiam, id nulla omnino alia ex causa, nisi
 veritatis studio factum fuisse. Nihil enim
 magis in votis habeo, nisi vt, si errauerim,
 a iudicibus meis meliora ediscam.

* * *

Sub finem decem circiter mensium lu-
 narium inde a conceptionis tempore foemi-
 na grauida tandem *parit*, i. e. infantem
 per 280 dies in sinu gestatum, in lubem edit.

A variis varie diuiditur partus: siue
 enim est naturalis siue praeternaturalis;
 siue facilis, siue difficilis, et sic porro. At
 omnes haec diuisiones et distinctiones enu-
 merare heic non nostrum est, quamuis
 cunctarum, (praeter eam sanae rationi con-
 trariam distinctionem, vbi partus naturalis
 s. perfecte, s. imperfecte naturalis iterum
 audit (v. HAGEN'S neues Lehrgebäud) vti-
 litatem rite agnoscamus.

Nobis *naturalis* partus — cuius *unicum*
 tantum genus existit — omnis ille audit,

quo foetus solas per naturae vires, nulla adiutus arte, ex vtero materno expellitur, vel saltem expelli posset, nisi obstetricanti varias ob causas melius visum fuerit accelerandi expulsionem istam.

Quemcunque partum (naturalem aequae ac praeternaturalem) *Signa* quaedam praecedunt, scitu perquam necessaria, quibus imprimis edocemur, num partus reuera inestet, et qualis futurus sit.

* * *

Signa partum naturalem, tres, quatuor, ad octo et plures dies *praecurrentia*, plus minus conspicua, quandoque, at raro, plane imperceptibilia: pro diuersa aetate, constitutione, temperamento, subinde aliquantulum diuersa, haec fere sunt:

Foemina inde a tempore primae conceptionis circiter ducentos et octoginta dies numerat: mucus solito maiori copia secer nitur albus, crassus, viscidus, emolliens, lubricans, praeparans, subinde tam copiosus, ut vagina effluat: molestia et ponderis sensus in infimo ventre, cum frequentiori mingendi cupiditate a sensim sensimque tentata atque incepta eius dilatatione originem ducens: abdominis forma mutata, tumor eius plerumque delapsus, cum parturientis faciliore respiratione, et magno totius corporis leuamine: tument labia magna uti et parua, emollita; hiat vaginae introitus: vagina ipsa paulatim dilatata, rugis plicisque euanescentibus.

Notas hasce probe perspectas habeat iuuenis obstetricans, ne aliquando, de instante partu interrogatus, errorem committat, famae suae perquam nociturum.

*

Signa ista citius tardius excipiunt *dolores* (Wehen, Labour - pains, douleurs) i. e. sensationes molestae, ortum trahentes a contractionibus vteri, ab onere suo se liberare tendentis. His natura utitur tamquam instrumentis ad partum perficiendum.

Diuiduntur dolores isti siue secundum eorum naturam, siue secundum eorum vehementiam et tempus quo in partu occurrunt.

Quod attinet ad *naturam*, sunt vel spurii vel veri.

Dolores spurii haud ab vteri contractionibus oriuntur, sed tantum dolores colici sunt et tormina dolores veros et partum appropinquantem mentientia. Partum autem nequaquam promouent et sublata causa statim cessant, etsi antea satis molesti fuerint.

Dolores veri non nisi instante partu et a veris vteri contractionibus, proficiscuntur, foetum ita propellentibus, ut a partibus superioribus inferiora versus directae sint contractiones. Hi, priusquam infans sit in lucem editus nulla arte sedari possunt.

Sunt vel praeternaturales, vel naturales.

Dolores veri praeternaturales semper spastici generis sunt: ab aetate, constitutione, temperamento, animi affectibus, nimia vteri

distentione (in foemina delicatula, primipara), situ foetus peruerso, nimia irritabilitate et sensibilitate parientis, foecibus alvinis s. lotio retendis, primarum viarum impuritatibus, mala peluis conformatione, peruerso obstetricis auxilio, anni tempestate, temperatura cubuculi, cet. originem trahunt. Alternantibus quidem vomitu et frigore, facie iam a primo partus tempore rubra, inflata; pulsu celeri, exili, contracto, duriori; dentium mox stridore, mox valida compressione, subsultu tendinum, crebris Lipothymiis, languore, inefficacia, explorationis ope, praecipue autem eiulatu parturientis et ex eo dignoscuntur, quod fere semper exhibitis anodynis et opiatis cessant, cum e contrario dolores veri naturales nullo unquam remedio sedandi sint. Coeterum secundum caussarum diuersitatem diuersimode iis medentur.

Quodammodo et *dolores tergiuersantes*, cum languore et insigni torpore parturientis coniuncti, huius loci sunt, quum ab iis partus praeter naturam tardus euadat.

Sed in primis ad scopum nostrum pertinent *dolores veri naturales*, quum unice in illo solum partus genere quod mihi paulo accuratius depingendum proposui, occurrant.

Hos secundum diuersa partus tempora, quibus superuenire solent etiam multum inter se differre, neminem rei obstetriciae vel tantum non ignarum, latet. Quod discrimen ita magnum reperitur, vt
ab

ab eo, additis nonnullis aliis phaenomenis, *stadia* quaedam partus clare nobis fingere possimus. Haec distinctio tam in enarranda historia partus, quam in ferendo prognostico multum commodi affert.

Sunt autem *stadia* ista numero *quatuor*. Nonnulli auctores tria tantum agnoscunt, ita nempe, vt tertium et quartum haud distinguant: Id quod vero perperam fit cum omnino inter se differunt, et iam a natura ipsa distincta esse videntur, veluti ex iis quae sequentur, patefiet.

Decursum itaque dolorum istorum eo modo enarrabo, vt, quae simul obseruantur phaenomena suo loco inseram, sicque vno filo totam partus naturalis historiam comprehendam.

Dolores praesagientes. Stadium primum.

Nostris *Necker*, s. *Röpfer* Gallis monches audiunt, quum nouae in his malis foeminae saepe iis fallantur, et partum propius instare putent, quam reuera est. Hoc leue dolorum genus iniucundum magis, quam vere molestum, foeminam grauidam inuadere solet, praesentibus iis mutationibus externis supra commemoratis.

Omnibus quidem horis, attamen praecipue circa tempus vespertinum primi sentiuntur. Plerumque 12 - 18 horis finiuntur, interdum vero etiam per tres ad sex dies protrahi possunt; quandoque duas ad tres tantum horas perdurant, in foeminis primi-

paris longioris, multiparis breuioris durationis. Incipiunt horripilatione, vomitu, urinam mittendi desiderio, capitis doloribus, inquietudine et praecordiorum anxietate; superueniunt mox dolores ipsi, tensionis et ponderis sensu, in lumbis exorto, qui nunc per latera abdominis ad regionem pubis descendit, conspicui: rarius, i. e. singulis dimidiis horis, s. horae quadrantibus inuadunt, minus molesti, et foeminam, nisi primipara sit *) hilarem relin-

*) Vti sub quouis passu, ita etiam in partus negotio, admiranda nobis naturae sua vbique lex ac solertia occurrit, propter quam omnia quae fiunt, tam diuersissimis modificationibus subiecta sint, vt singulis, sub quibus fiunt, conditionibus, aptissima sint. V. gr. in primiparis genitalia & vagina plerumque adhuc angusta, firma, tensa, elastica & ad dilatandum non tam apta sunt, quam in multiparis. Idcirco etiam dolores hi, apud primiparas omnium longissime durant, et vehementiores omnino sunt: quo fit, vt pedetentim et sine magna molestia partes in eum statum commutentur, qui ad partum commodissimus sit: cum e contrario, vbi id non fieret, partus valde protraheretur, foeminaeque multo maiores et vehementioris cruciatus afferret. — Superuacaneum itaque, et nullius utilitatis censendum auxilium eorum, qui in partu naturali, digitorum ope, partes genitales dilatate et hoc modo naturam inuare modo plane erroneo somniant. Cum eos fugere haud deberet, naturam id solam, et nulla adiuta arte, efficere, et quidem longe alia ratione, ea nempe, vt legibus inuersis, in aperiundo vteri orificio obseruandis, vtatur, et ab interioribus nimirum ad exteriora progrediatur:

linquunt. Parturiens sub his doloribus, tantum minori gradu, ita se gerit, vti in stadii secundi descriptione dicitur.

Dolores istos veros esse, partumque instare, tantum ab expertis multiparis noscitur, et ab obstetricante non nisi praegressa exploratione affirmari potest. Hi enim dolores praeter praesentiam ante dictorum partum praecurrentium signorum se produnt segmento vteri inferiore maxime expanso, breui, et ob capitis globum in illo degentem, et firmiter supra arcum ossium pubis positum, sphaerico; orificium vteri vero tam detersum et extenuatum est, vt ab externo ad internum fere nullum interstitium supersit; ad vnam duasue lineas apertum esse, et per aperturam istam sub vteri contractionibus tensio velamentorum sentiri debet. Notandum vero, quod in multiparis orificium vteri multo citius et ad maiorem diametrum dilatatum sit, ita vt fere semper digitum medium, immo duos, intromittere possis. Ibi instantis partus indicium certum, solummodo velamenta sub doloribus tensa, digitis explorantibus obuientia, et canalis cervicis plane petrusus, praebent.

Dolo-

maximam praeterea diuersitatem versari, inter illam continuatam et partibus accomodatum dilatationem, quae valamentis et capite foetus sensim et opportune fit, et inter debile illud, non sine intervallis continuatum et partibus non accomodatum auxilium, quod digitibus fit.

Dolores praeparantes. Studium secundum.

Paulatim dolores et frequentiores redire, , et vehementiores fieri incipiunt: anxietas, caeteraque symptomata ingrauescunt: parturienti *sub doloribus* genae rubent, si deambulauerat antea, nunc pedem sistit et quaecunque illi obuia manibus prehendere, et firmiter tenere cupit: inspiratio vehemens subsequitur, simul et pectoris et abdominis muscoli versus inferiora nisus edunt et parturiens etiam inuoluntarios nisus edit, ac si aluum deponere cuperet. Inuadunt omnibus 6 - 8 - 10 minutis, per dimidium s. integrum minutum durant, in interuallis uero foemina se reficit ac mox placida et tranquilla fit.

Huius uero stadii initum adesse dicitur, si mucus ille albus in uagina secretus nunc cum sanguine sit mixtus *). Tunc temporis orificium uteri saltem ad dimidium pollicem in diametro est diductum; sub doloribus tensae foetus membranae iam in eo percipiuntur. Post finem singuli eiusmodi doloris, aquae paulum adscendunt, ut tamen minus quam ante eum dolorem altae sint: deinde etiam silentibus doloribus protrusae manent, et sub fine tandem stadii secundi ita deprehenduntur, ut quasi durescant et sub quouis dolore rumpere minentur (springfertig). Scilicet sensim sensimque increcendo, formam oblongam, ouiformem

*) Signum istud non quidem in omni, sed tamen in quam plurimis partibus ad est.

mem praeseferunt, in conum nempe fastigiatae, cuneum quasi, cuius etiam officia praestant, referunt. Subinde tam magnae molis sunt, ut de vagina emineant, et hoc modo ipsa genitalia externa diducant. Orificium et segmentum vteri inferius, dum haec geruntur eousque evanescit et diducitur ut amplissimum ac tenuissimum dici queat et cum ipso vtero et vagina canalem aequale latum efficiat, foetum transmittentem. Tandem cum leui plerumque fragore et impetuosa liquoris amnii profusione, *membrane rumpuntur*

Stadium hoc per 2 - 3 - 6 horas durare potest, et etiam multigaris tam molestum fit, ut cum ad primum non attenderint, nunc magis circumspectae fiant. Signa eius ex symptomatibus apparent.

Dolores veri ad partum. Stadium quartum.

Statim post velamentorum rupturam obseruamus dolores nunc nulla habita ratione vehementes et frequentes fieri. Vbi enim omnia in partu rite procedunt, singulis duobus vel tribus temporis minutis redeunt dolores. Eos vero multo efficaciores ac veluti alius naturae esse, quam praecedentes, primus iam intuitus demonstrat.

Facies ruberrima, pulsus plenus et celer, sudor ex quavis totius corporis parte stillans, oculi splendentes, tremor totius corporis et imprimis genuum, summa corporis inquietudo, anxietas, inspiratio suspiriosa, laboriosa, diuturna, et nisus validissimi-

diffimi quos exferit parturiens, indicant naturam nunc omnes vires impendere, et nihil aliud moliri, nisi vt aegram breui onere suo liberet. Non longo tempore post etiam effectus magni huius laboris apparent. Caput nempe, velamentis non amplius obtectum, statim in illum quem ante aquarum effluxum Chorion et amnios occupauerant locum, intrat, et per totum suum ambitum orificio vteri cingitur. Tunc temporis *caput coronatum* (Kopf in der Krönung. Tete couronnée Germanis et Gallis) audit, Quouis dolore caput, et quidem primum occiput, magis in cauum peluis deprimitur, atque hoc modo magis magisque ab omni latere comprimitur. Capitis inde ossa in conum fastigiantur: integumenta capitis cum antea non ubique sint dura et tensa, modo in plicae abeunt, eundem, cum futuris cursum feruantes. Postea dum per fretum ossibus pubis et sacro interceptum lento modo transit, tumere incipiunt, id quod *capitis tumorem* appellamus.

Stadium istud intra horae (et saepissime semihorulae) spatium absoluitur, sed tam vehementer, afficit parturientem, vt ingruente

Stadio quarto, c. doloribus conquassantibus
vix eandem agnosceres. Doloribus enim vehementissimis creberremisque excrutiata, oculis furibundis extra cavitatem protrusis, fronte et genis madidis, facie ruberrima, feruente, vrente; dentium stridore,

dore, siti summa quandoque vomitu, respiratione difficillima, anhelosa, summa impatientia et inquietudine concomitata; sub totius corporis tremore, omnibus viribus ad magnum opus impensis, sine vlla intermissione siue requie affectam reperires. A capite profundius nunc descendente canalus vrethrae premitur, hinc vrinæ effluxus impeditur. Caput ipsum, tum ex vteri ostio dimissum, totum in vagina haerens, ita perinaeum sub doloribus in hemisphaerium distendit: intestinum reëctum, mechanice pressum, faeces suas dimittit, et ani orificium in rimam longitudinalem, secundum peluis diametrum maiorem directum, intromissione vnus s. duorum digitorum adaptatum aperit. Paucis insequentibus minutis tumor capitis extra labia maiora conspicuus fit, et perinaeum cutisquae vicina vehementissime distenta semper manet: et tenuitate chartam scriptoriam refert. Anxietas parturientis nunc summum attigit gradum: adest momentum, quo sibi ipsae mortem certam instare putant, quo veri *conquassantes* dolores ingruunt: non secus cruciatus suos verbis exprimere valent, quam comparando eos cum dilaceratione vartium cultrorum ope. Tandem sub acuto matris clamore et vna cum peculiari tremore caput euoluitur; ita quidem vt ea occipitis pars, qua lambdoideae crura cum sagittali conueniunt, intra arcum ossium pubis maneat, et hoc hypomochlii munere fun-

fungente, facies primum in conspectum veniat. Reliquum corpus fere semper facile sequitur, si partus sit naturalis: subinde quidem a nimia humerorum latitudine difficultates quaedam oriri possunt, at plerumque minus graues; vt idcirco partus haud alio nisi naturalis nomine insigniendus veniat.

Foetum continuo sequitur sanguinis copia (librae unius pondus circumcirca semper fere aequans) qui vltimo partus tempore vasis vterinis exstillasse videtur, vna cum liquoris amnii ea quidem portione, quam secundariam appellare solent medici obstetricantes. Tum demum foemina dulce matris gaudium post tantos labores sentit. Dolorum enim expers summa tranquillitate et serenitate perfusa est, ita vt plures id temporis momentum inter felicissima & iucundissima vitae ponere minime dubitauerint. Blandus nunc interdum somnus defessam recreat, suauia insomnia exhilarant. Haec quidem beatitudo vix per semihorulam, tamen subinde etiam per horam integram durat. Interim vterus *aequaliter ubique* se contraxit (quod vniformi modo iam in ipso partus momento, cum vterus vacuum se prima vice senserat factum fuit) et eo modo placentam paulatim a parietibus suis separauit.

Paucarum guttularum sanguinis effluxus, et vteri tumor, qui nunc sub umbilico circumscriptus, paruus et durus per-

ci-

cipitur, indicant, placentam solutam et nunc in eo esse, ut exitum ex utero moliantur spontaneum. Noui hinc exoriuntur dolores, neque admodum graues, quibus tamen puerperae somnus perturbatur, ac paulo post placenta tum pondere suo, tum uteri contractionibus adiuta viam sibi parat, aperiundo denuo uteri os, quod antea paululum contractum clausumque fuit, sicque descendendo in vaginam sponte plerumque in lucem prodit.

Tempus, quo placenta utero excludi solet, varium est: raro casu accidit, ut foetum protinus sequatur, rarissimo exemplo vna cum embryone ita expellitur, ut oui nexu cum utero soluto, ouum, membranis quae liquorem amnii cum embryone ac placenta continent integris, in conspectum veniat. Saepissime intra unius horae spatium ex utero propulsa placenta et in vagina haerens, perinaeum, partesque vicinas eadem, at minus molesta, ratione distendendo, uti antea foetus, ab obstetrice deprehenditur. Interdum vero, quod quidem omnino nihil nocet, et non nimis pertimescendum est, per integrum et plures etiam dies in utero remoratur, attamen non sine morbi suspitione.

Post exclusionem placentae, uterus vi quae ei inest elastica atque contractili, denuo se contrahit, usquedum ad figuram et magnitudinem quam in mulieribus non gravidis reperimus, sensim sensimque accedat.

Placentae autem exclusionem sequitur sanguis modo maiori modo minori copia, ex ostiis solutione placentae dilaceratarum venarum vteri stillans, subinde tam copiosus, ut vrgens vitae periculum afferat.

Absoluta eorum quae in partu naturali occurrunt, historia, superest etiamnum ut quaedam

De ope in partu naturali ferenda adiiciamus.

Ea quae obstetricem, siue vir siue foemina hoc munere sub partu fungatur, decent, longiore sermone commemorare, animus non est. Dixisse sufficiat, mihi tantum de viris probis, in arte magistris, et foeminis honestis atque peritis sermonem esse.

Quam primum accersitus erit obstetricans, ante omnia prognosin quamdam edicere vrgebitur. De ea autem effatum suum semper incertum atque mancum manebit, quum, proh dolor! Semeiotice obstetricia, nondum ad eum perfectionis et certitudinis gradum peruenerit, cui necessario opus est ad prognosin certam atque solidam ferendam. Verum enimvero occurrunt casus plurimi, vbi se necessitate coactum ad interpretandam sententiam suam vidit. Tunc praemissis quibusdam generalioribus quaestionibus, ad signa praecurrentia, dolores praesagientes &c. spectantibus, ad

Explorationem.

refugere debet. De hac prima illi lex esto, ut eam quantum potest differre studeat, quia

quia plerumque fouent foeminae eam de nobis sententiam, vt partus, etiam naturalis, accelerari possit, simulac tactu de foetus situ certiores facti essemus. Qua sola opinione fit, vt a nobis petant quod earum pudicitia alio tempore firmiter recusaret. Hinc si u. g. iam in primo partus stadio explorationem instituimus, et foeminae adhuc per duodecim et quod excurrit horas incrementibus magis magisque doloribus excruciantur, bonam quam de nobis foverunt opinionem deiiciunt, ac desperare coeperunt, id quod praecauere potuissemus, si tantum sub initio stadii tertii explorassemus. Admonitione vix opus habet nostra, vt in peragendo isto negotio cauta ac leni manu agatur, et decentiae quam maxime consulatur. Quod si itaque obstetricans foeminam siue in lectulo, siue in sella obstetricia explorare velit, semper eo respiciat, vt suis vestimentis admixtam linteo largo atque commodo adhuc obtegat.

Exploratio foemina vel subsistente, vel sedente, vel in lectulo aut in fedile aut in latera, aut in dorsum procumbente institui solet. Situs lateralis et decumbens reliquis praestare mihi videntur. Multis iisque grauibus argumentis adductus, praeunte Puzos, Levret, Raulin, Baudelocque, Deleurye, Stein, aliisque viris in arte praeclarissimis, experientissimis, semper et vbique, duobus digitis, medio nimirum atque indice, oleo quodam

expresso, non rancido, bene munitis, explorandum, atque vnam manus explorantis, vbicunque fieri potest, flexo eiusdem lateris genu imponendum esse puto, nam indies praestantiam atque emolumenta insolitae alias huius explorandi methodi experior.

In interuallis vtique dolorum exploratio institui debet, neque prius finienda, quam subsequutus dolor iterum cessauerit, quo melius dolorum efficaciam, oris vteri aperturam, atque velamentorum figuram et naturam discernere queamus.

Praeterea exploratione tumorem, humiditatem et dilatationem genitalium externorum et vaginae, ac partem praeuiam foetus cognoscimus.

Sciscitando, et exploratione externa de reliquis momentis, nobis scitu necessariis, sumus certiores.

Quodsi igitur hisce adminiculis inuenimus, signa ea adesse, qualia in primo, secundo tertio, quarto, partus studio depicta fuerant, tunc *hoc* vtique affirmare possumus *at de reliquis* (si famae consulere velimus) -- fere nihil.

Verum enimvero, vti experientia, optima semper duce, edocti compertum habemus, singulos partus naturales fere semper, quod attinet generaliora, inter se conuenire ita quoque haec eadem nobis discrimen sat magnum in quocunque partu, pro natura singularum mulierum parturientium monstrat.

De *euentu* partus tum demum certi quid dici potest, vbi omnes res caeteras, aetatem, corporis constitutionem, partus praegressos, dolores praesentes, peluis conformationem, velamentorum figuram *), capitis foetus situm **), inter plura alia, probe perspecta habeat obstetricans.

C 3

Qui-

*) Obstetricantes tactu erudito praediti et experti iam a figura et situ membranarum partum naturalem vel praeternaturalem pradicere valent. Nam si caput solum praeuium sit, tum semper plus minus rotundae sunt, i. e. capitis figuram et ambitum referunt versus vteri orificium; versus anteriora vero angustiores deprehenduntur, conii figuram simulantes, cuius basis in orificio, apex in vagina sit. Quandoque haemisphaerica remanent, quod quatuor obseruavi vicibus, in quibus omnibus stadium tertium et quartum non vltra tria minuta durauere. Obstetricantis itaque attentionem meretur ista Membranarum figura.

***) Magnus inter scriptores rei obstetriciae dissensus est, de situ capitis foetus in partu, et vix meum censeo tantas componere lites. Referam ea, quae ego, trigesies saltem sensi et tactu percepi. In primo et secundo stadio foetus facies latus aliquod, plerumque dextrum, respiciebat: sutura sagittalis, secundum diametrum obliquum, s. Deuenteri sita erat: tunc sensim ingruente stadio tertio, et praecipue sub vigore eius, caput ita versum fuit vt incipiente stadio quarto fontanella minor in regione arcus ossium pubis, sutura vero sagittalis, secundum diametrum minorem sita inueniretur. Tunc occiput, figura conum referens sub arcu pubis figebatur, et in linea semicirculari, facie primum apparente eueba-

Quibus iam, vt plura pratermittam, apparet, obstetricantem, quantum fieri potest, in prognosi edicenda quam maxime cautum semper esse oportere. Quodsi vero necessario aliquid praedicendum esset, tuuc comparatis ac bene consideratis phaenomenis iudicium ferat circumspectum ac potius ambiguum, ne parturientem vana spe depiat, famamque perdat.

* * *

Quamquam partus *naturalis* proprie sic dictus, sit functio foeminae sanae imo signum optimae valetudinis, ideoque foemina doloribus ad partum correpta haud tamquam aegrotata artis opem efflagitans considerari possit; attamen negari non potest, auxilium ab obstetricante superuacaneum non esse, cum multum leuaminis afferre, variaque pericula, parturienti imminetia, auertere possit. Coeterum vero semper in memoriam reuocandum, obstetricantem potius obseruare quam agere, naturam potius sequi quam praeuenire debere, seque, vti semper, naturae ministrum non magistrum esse.

Supellex obstetricia in partu naturali necessaria comparata esse debet modo sequenti. Aesse debent:

Sella

uebatur. Haec naturalis capitis versio, nonnullos obstetricantes, ni fallor, in errorem induxit, vt putassent, se situm capitis peruersum in naturalem digitorum ope mutasse cum mathematice demonstrari possit, id fieri numquam posse.

Sella obstetricia commoda (instar omnium est, quae ab ill. *Stein* nomen habet): Syringa pro clysteribus: Fasciola ex 6. 8. filis tenuioribus composita et cerata, ad deligandum funiculum vmbilicalem apta. Forceps apicibus detruncatis, versus apicem incuruis (Galli ad hunc scopum vtuntur forcipe peculiari, quam *Ciseaux en Ecreuisse* nuncupant); lanceola s. Phlebotomus; Spiritus salis ammoniaci. Adsint praeterea: Vinum, acetum, vnctuosi aliquid, oleum amygdalarum dulcium, butyrum recens, insulfum, copia sat magna fortis cuiusdam decocti mucilaginosi, aqua calida, linteorum denique siccorum, calidorumque sufficiens copia.

Sub primo nunc partus stadio obstetricans nil aliud aget, nisi vt omnia parata sint curet, que vel ad leuamen foeminae parturientis, vel ad nascituri infantis curam facere possunt. Sequentium igitur capitulum curam habebit:

Cubiculum. Pro re nata sit magnum fatis spatiosum et ita collocatum, vt aëri liber transitus concedatur simulque, si necessitas vrgeat, calefieri possit.

Situs parturientis. Accedat quam maxime ad situm quem in summa corporis quiete obseruare solemus, sitque eo modo accomodatus, quo nixus validissimi edi possunt. In primo quidem et secundo stadio parum refert, vtrum parturiens incedat, aut subsistat, vel sedeat, an vero decum-

bat. At effluxis aquis in situm se conferre debet, ante partum non relinquendum. Hoc casu autem mulieris situs debet esse medius inter sedentis et recumbentis in dorsum. Os coccygis sit ab omni compressione liberum, femora disiuncta. Genua flexa subfulciantur, pedes figantur, atque imponantur firmis ac durioribus fulcimentis. Vtraque etiam manu constringat mulier corpus quoddam firmum, quo validiores ad expellendum foetum nixus edere queat. Ad impetrandum hunc scopum variae gentes variis vtuntur artificiis. Germani et Bataui enim commendant sellam obstetriciam: Gallis lectulus in usu est: Anglis quoque hi praeterea in situ parturientis laterali opem ferunt. Perinde videtur, vtrum sella an lectulo vtamur, modo ambo ad officia sua commoda sint.

Sellae obstetriciae duo praecipua requisita sunt, vt mobile fulcimentum dorsale sit, atque ipsa facile et commode ex vno in alterum locum transportari possit. Iuncta haec duo commoda, praeter multa alia, offert ill. *Steinii* illa, secundum *Deuenterii* quidem ideas fabrefacta, at quoad maximam partem correcta.

In *Gallia* plerumque sternitur lectulus ita, vt supra planum inclinatum parturiens iaceat, lumbos, dorsum, humeros caputque gradatim altiora habeat clunibus. Proxime ad sellae commoda accedit methodus ista, saepius ipsi sellae praeferenda, modo ita
com.

comparatus sit lectulus, vt progrediente partu reliquum corpus in situm fere horizontalem redigi possit.

Angli, vti supra dictum fuit, situm lateralem praeferunt, quo foemina lateri sinistro incumbens, facie ab obstetricante remota, cruribus inflexis, suffultis, genubus puluinari conduplicato a se inuicem remotis, auxilium accipit.

Obstetricans autem nulla praesente fella s. lectulo commodo, praesentibus e sellis, scamnis, tabulis, puluinaribus, stragulum commodum conficere, et tempori seruire bene calleat.

Vestitus foeminae ita comparatus sit, vt nusquam corpori firmiter adhaereat, sed omnia laxa atque commoda sint, nullumque doloribus impedimentum, s. parturienti periculum afferant. Neque nimis densus nec nimis tenuis sit, munditiei inseruiat et ad subito commutandum sit idoneus. Arridet quoque cl. *Plenckii* consilium, qui varicibus in pede praesentibus, fascias applicare iubet, ne ex improviso rumperent, vitaeque periculum afferrent. Ad praecauendas strumas; collum firmiter ligare solent nonnulli, at pessimo consilio. Praestat enim aliud remedium, de quo infra agam.

Cibus non plane negandus, at talis porrigendus, qui facilis sit digestu, neque vllas molestias, siue flatus, siue cruditates generare possit. *Potus* autem pro lubitu supeditandus modo frigidus, modo tepidus.

Maxime vero conducit decoctum hordei cum succo citri, infusum quodcunque theaeforme, inprimis Fl. Chamomillae: Aqua cum crusta panis decocta, addito ad gratum saporem aceto: neque aqua frigida siue meraca siue vino mixta plane contemnenda erit. Confortantia, calefacientia, spirituosa suo quidem loco, at raro, prodesse possunt; saepius autem quando temere et sine indicatione propinantur, omnino obsunt. Melius itaque erit, eorum usum communi obstetricum plebi plane interdicere. Quando vero opus esset tali cardiaco, tunc vinum generosum Burgundicum, aut vinum meracum Rhenanum, reliquis fere omnibus palmam praeripit.

Excretionibus tum alui, tum lotii ante omnia prospiciendum. Mirum enim est, quantum ad partum facilitandum conferat foecum in intestino recto accumulatarum euacuatio, et quanta partus impedimenta ab eodem intestino a foecibus distento oriuntur. Prima itaque cura obstetricantis in eo versetur, ut foeminae *clyisma* emolliens ex infusis Fl. Chamomillae, Maluae, Altheae cum lacte, oleo, vel iusculo carnis non salito applicari, et pro re nata repetere iubeat. Dein lotium quoque mittere debet parturiens, quousque eius excretio non fuerit suppressa. Quo casu, urgente necessitate, ad catheteris applicationem confugere debemus hanc vero operationem difficillimam, nec nisi a viro peritissimo exercendam

dam esse, in eo consentiunt omnes fere summi in arte viri, negante, nescio quo iure, solo cl. *Hagen*.

Venaesectio quidem raro instituenda, cum plerumque plus nocet quam proficit. Sed omnino occurrunt casus, vbi maxime necessaria erit. Hos secundum therapeutices praecepta dignoscere debet obstetricans, et si recte perceperit, saepissime vnica tantum VS miraculum quasi patrare potest.

Haec fere sunt, quae in primis partus stadiis perficienda incumbunt obstetricanti. Si exploratione certior factus est de recto foetus situ et de partu vere instante, tunc omni exploratione abstineat, donec membranae rumperint. Alienum plane et multis modis noxium foret, vbi hanc regulam negligeret. Quo magis enim otiosi sumus eo melius opus perficimus.

Praeter supra recensita, obstetricantis auxilium sub partus initio, erit, parturientis animum erigere, et omnibus persuasionis artibus dolores eius subleuare, praecipue vbi in partus negotio noua sit foemina, hortando vt bene speret, pollicendoque tempore oportuno opem. Neue obliuiscatur adstantium et muliercularum inutilium et parturienti minus acceptarum turbam dimittendi, et tantum eas seruet, quas sibi commodo futuras credit.

Varias ob causas plurimum conducit, parturientem statim post aquarum effluxum in eum situm transferre, in quo partum editura

tura est. Numquam enim de certo dicere possumus, vtrum maiore, an minore temporis interuallo post, partus insecuturus sit: neque vlllo modo dubitandum, foeminam in situ supra commemorato, multo validiores, eosque securiores nixus edere posse, quam si adhuc in pedibus subsisteret, aut incederet. Itaque nunc parturiens in situm satis commodum et aptum transferatur, obstetricans vero, sella humiliori contra eam sedeat, vt genibus sellam siue lectulum attingat, hisque parturientis crura a se inuicem remota teneat. Obstetricans super femora linteum conduplicatum expandat, deinde parturientem linteo largo obtegat, ne decentiam vlllo modo negligat: caeterum vestimenta nequaquam deponat, ne laniatorem referat, sed sufficiet munditiei ergo, manicas vestimenti apertas aliquantulum reiicere.

Vt vero vires ad partum, quas vocant secundarias, efficaciores reddantur, fulcimenta quaedam parturienti ministrare expedit; si lectulo vtatur, ambae columnae aut ambo pedes huic muneri satisficient, si autem latior sit lectus, asser transuersus poni potest, quem ad lecti fulcra, aut si lectus loris subtentus sit, ad clauum ligneum huic infixum, alligandum curabit obstetricans. Quorum defectu duae adstantes, parturientis femora diuaricata tenebunt, manibus mulieris genibus admotis. Admodum quoque conducit,

osi

osi sub vertebrarum lumborum et ossis sacri regione linteum triplex vel quadruplex ponatur, vtrinque prominens, quo sub dolorum accessu subleuetur foemina, et levamen illi eximium praebetur.

In sella omnia haec commoda iam adfunt; et obstetricantem nihil aliud agere oportet, nisi vt ipse genua foeminae fortiter sustineat, donec alibi opem ferre coactus fuerit, tunc temporis duabus adstantibus id negotium reliquendum. Altera adstans caput parturientis leuiter versus pectus premat, ibique firmiter teneat, vt struma praecaueatur (quod quidem auxilium multo minus periculi habet, quam ligatura illa supra nominata; neque vlla inde molestia parturienti exsurgit, si cum vrbanitate fit.)

Dum parturiens in situ isto decumbet hortetur eam obstetricans, ne dolores irritos esse sinat, sed potius efficaciores reddat, musculos abdominales contrahendo, valide sed lente spiritum ducendo, leniter vero expirando, eosdem conatus edendo, quibus aluum exonerare solet. Adest enim tempus, quo natura omnibus viribus intentis, exitum foetus molitur: sustentare molimina ista, hoc opus, hic labor est. Adest nunc tempus, quo prudentis cunctationis fructus capere possumus, nisi primo et secundo stadio foeminam modo plane noxio ad nixus edendos exhortati sumus, et labore vano defatigauimus.

Simulac

Simulac velamenta rupta fuerunt, obstetricans exploratione certior fieri studet de capitis recto situ, et in os vteri ingressu. Si omnia ex voto cedere inuenit, tunc vel plane omni vltiore exploratione abstineat, vel saltem rarissime id peragat, ne foeminae inde dolores exoriantur, et vagina mucosuo suo, ad facilorem capitis transitum maxime necessario, destituatur. Vbi autem scire refert, num dolores reuera efficaces sint, nec ne, tunc exploratione opus est, ante, sub, et post dolorem instituta.

Quartum nunc appropinquat stadium illud, quo, si vnquam, auxilio opus habet parturiens nostro. Scilicet, sub validis istis nixibus caput magis magisque in cauitatem peluis descendit, Tandem totum in vagina haeret, et nunc sub doloribus perinaeum tensum sit et extenuatur: sentitur caput perinaeo veluti obvolutum, haemisphaericum.

Notandum, quod quanto vltius processerit caput, eo magis deprimendus sit lectulus siue sella, ita vt situs eius mox ante partum, sit decumbentis in dorfum.

Tum pinguedine quadam, butyro recente, oleo amygdalarum dulcium, vel etiam decocto Maluae, s. Althaeae, vaginam labia, et praecipue perinaeum, inungat et oblinat obstetricans, vt partes inde fiant laxiores, et reddantur magis lubricae. Dein sub quouis dolore expansum perinaeum firmiter vola dextrae suae sustineat, et valide premat superiora versus.

Si

Si altius descenderit caput, eiusque tumor inter labia magna apparet, et perinaeum tensum manet, tunc idem auxilium ita contiauetur, vt dextra semper fortiter perinaeum sustineat, sinistra genitalibus oleum applicante. Manus vero ita posita fit, vt carpus ad commissuram labiorum inferiorem planum inclinatum formet, super quod caput lento modo e vagina progreditur. Quotiescumque manus per longius intervallum perinavo applicata esse debet, tunc vlna genu eiusdem lateris imposita suffulciatur, subinde etiam altera manu iuuetur.

Alios fuisse obstetricantes, qui hoc tempore auxilium nefandum et omnino reiiciendum, commendauerint, neminem fugere potest. Praecipiebant nimirum; hoc tempore duobus inter perinaeum et caput foetus intermissis digitis, perinaeum retro, posteriora versus premendum et infra caput ducendum esse, Luce autem clarius patet, quam peruersum ac periculosum sit auxilium istud. Perinaeum enim, chartam scriptoriam tenuitate referens, et a capite solo tantopere expansum, vt quavis occasione rupturam minitetur, magis adhuc extenuare atque expandere, nonne hoc idem est, ac si eiusdem rupturam accelerare velles? — Et revera nusquam alias plura de perinaei rupturis legimus, quam apud eos scriptores, qui nefandum istud artificium commendant. Cum e contrario qui descripto modo parturienti

suc-

fuccurrunt, inter quos praeclari nominandi veniunt *Smellie*, *Stein*, *Plenck*, de hoc infortunio vel plane numquam, vel saltem rarissime loquantur. Equidem auxilium isthoc sequutus, nullam vsque ad hunc diem, perinaei rupturam deprehendi. Quinimo quater, sub partu admodum praecipiti *frenulum* fere intactum et bene conseruatum vidimus, sed etiam in his casibus semper tumorem capitis reperimus, neque vumquam *sphaericum* in lucem editum caput (quod quidem accidere posse neutiquam nego; sed tantum dubito, an tam frequenter accedat, vt Cl. *Hagen* hoc affirmat . . . et si accideret, tamen oriretur questio; num, si perinaeum probe sustentatum foret, capite etiam sphaerice prodeunte, frenuli et perinaei ruptura non praecaueri posset?).

Fit interdum, vt pars segmenti inferioris vteri (plerumque anterior et superior) inter capitis foetus ossa et arcum ossium pubis comprimatur, ita vt tumere incipiat, et nonnisi summa cum difficultate retrocedat: vel etiam alia ex causa vterus non profusus caput derelinquit et hoc modo partum retardat. Tunc sequens eximiae utilitatis comperimus auxilium: digitum nempe medium et indicem alterutrius manus, ita ab utroque latere capiti foetus apponendi, vt ea orificii vterini pars leniter reprimatur. Quae encheiresi saepius partum ad vnam et plures horas promouimus.

Saepius etiam capiti, si iam exitum parat difficultas quaedam obuiam venit, ita vt si iam extra genitalia conspiciatur, sub dolorum interuallo quasi retrocedat. Mirum quantum in hoc casu promoueat partum encheirefis illa, quo vnum vel duos digitos illius manus, quae perinaeum sustinet, in orificium ani apertum introducimus, et hac ratione caput ibi retinemus vbi a doloribus propulsum fuit.

Ita fiet, vt tota tandem capitis moles, e sinu pudendorum exeat, quod obstetricans nunc sinistra sua sustinere, dextra vero exitum humerorum et reliquarum corporis partium adiuuare debet. Si autem humerorum exitus paullum retardaretur, indice sub axillas demisso et sic trahendo solucio eorum accelerari oportet. Deinde totum corpus secundum axin peluis extrahitur, et infans transuersim gremio obstetricantis imponitur: postea funiculus vmbilicalis ad longitudinem quatuor pollicum a corpore infantis satis arcte ligandus, atque ad distantiam vnus pollicis extra hoc dissecandus est. Infans mox balneo tepido committitur, et vbi a sanguine purgatus fuerit, mensuris et pondere compertis, inspectisque ab obstetricante, ore, naribus, auribus, palpebris, ano. meatus vrinarii apertura, vt si quid in iis naturae instituto alienum inueniret, tempestiuam opem ferre possit, linteis, calidis vestitur et in lectulam ponitur.

Post hoc puerpera in situm plane horizontalem transfertur et pedibus iunctis somno per semihorulam relinquitur. Quod si nulla oriuntur symptomata, quae ad accelerandam secundinarum extractionem cogunt, a. gr. conuulsiones, haemorrhagiae, commode per vnam et plures horas expectari potest, vsquedum foemina ipsa, (quod plerumque fit), nos moneat, vt ad hanc solutionem cogitemus. In hoc interuallo vt plurimum paucae sanguinis guttulae stillauere, et omnes illae mutationes, quas iam supra memorauimus, conspiciuntur, ita vt placente iam in vagina haereat et obstetricanti nihil aliud agendum sit, nisi leni attractione funiculi vmbilicalis, exitum eius tabfoluere.

Sed quandoque accidit, vt vterus totus quantus sit contractus, vtque sanguis stillauerit, et nihilo minus placenta non sequatur. Huius phaenomeni ratio plerumque ea est, quod vel moles placentae vaginam tam arcte implet, vt hinc difficultas aliqua nascatur, vel portio eius in orificio vteri remansit et ab illo constringitur. Si obstetricans hunc casum probe perspexerit et persuasum habet placentam ab vtero esse separatam, et foemina propter hanc moram anxia et sollicita sit, tunc illi hoc modo succurrendum. obstetricans, vt supra dictum fuit, sedeat, et digitis medio et indice dextrae manus linteo tectis, funiculum umbilicalem bis circa hos voluit, et quidem ita,
vt

vt pollex superiora spectet et tota manus proxime ad genitalia accedat. Tunc iisdem digitis manus sinistrae in vaginam immissis, et vsque ad insertionem funiculi in placenta protractis, hic funiculus deprimitur, et eodem tempore dextra tractionibus leuioribus, spiralibus attrahitur, ad axis pelvis normam.

Placenta fere semper has leuiore tractationes sequetur, quod facili opera ab obstetricante percipitur; tunc pergendum est, et funiculus denuo circa digitos voluendus, si longior factus est, vt eo maiori efficacia trahere possimus.

Sin vero minus id acciderit, atque e contrario funiculus retraheretur, et placenta minime sequente etiamsi tractationes paululum fortiores instituerentur, tum subito ab hac encheiresi desistendum. Quid vltius sub his periculosis circumstantiis agendum sit, cum ad opem in casibus praeternaturalibus ferendam pertineat, huius loci non est.

Si vero sequatur placenta, et iam in vicinia labiorum maiorum appareat, tum sinistra versus commissuram inferiorem descendendum, vt vola eius excipiat placenta: dextra funiculum relinquit, et velamenta reuersa, et post placenta sequentia, leniter attrahit,

His peractis obstetricans manum adhuc in vterum infert, et grumos sanguinis, qui in cauitate eius reperiuntur, euacuat, simul-

que certiolem se facit, contractiones vteri bene succedere.

Piget sane, de multiuariis infirmitatibus et periculis loqui, quibus foemina exposita est, si neglectis istis regulis, ab obstetricante seruandis, sine die et consule, simulac placenta non breui opparet, manus vtero immittitur et placenta saepenumero vnguibus separatur. Legant, obsecro, omnes hanc perniciosam nimis regulam sequentes, Cl. *Aeppli* de hac re egregia scripta, et si tunc temporis non credunt cautiore, neque meliora edocentur, arti obstetriciae valedicant potius, quam vt auctores esse malorum innumerorum pergant.

Foetu in lucem edito, simulque secundinis extractis; si sanguis, sublata iam resistentia nimia violentia agatur in aortam descendentem, ortum praebet. Lipothymiis syncope, conuulsionibus et id genus aliis; quibus occurritur ventrem fascia lata leniter constringendo (vti Cl. *Monro* post paracanthefin abdominis applicare iussit). Mater deinde in lectum calidum et mundum transferenda, femoribus ad se inuicem adductis et cruribus extensis, linteisque modice calefactis, vino generoso cum oleo quodam dulci mixto, imbutis, genitalibus et abdomini applicatis ne vterus ab aëre frigido laedatur, lochiaque supprimantur. Si debilis sit, quoddam iusculum loco calefacientis potus porrigitur etc. Linteamenta crebro immu-

immutanda: munditiei summa cura habenda. Curandum tandem, vt quiete tam animi quam corporis perfectissima fruatur parturiens.

* * *

Sed hic pedem figo, et in aliud tempus differendum puto, innumeras describere diuersitates, quae, siue a nimia aquarum copia, siue a peruersa valetudine parturientis, siue ab obliquitate vteri, siue ab animi affectibus, nimia magnitudine infantis, angustia peluis, spasmus &c. in partu exoriri possunt, quamquam tandem naturalis fiat. In tabula exhibita et in secunda et tertia obseruatione varii eiusmodi casus occurrunt. At nimis prolixum foret, si de singulis seorsim tractare vellem.

THESES.

I.

Periculi plena, ideoque damnanda, est illa encheiresis, ubi expanso iam atque extenuato a capite perinaeo, perinaeum digitis in vaginam intromissis expandere adhuc et reprimere praecipitur.

II.

Lectio librorum, quos veteres graeci et latini reliquerunt, nostri aevi medicis neutiquam necessaria esse videtur.

III.

Foemina, ubi abortum passa fuit, methodo antiphlogistica potius refrigeranda est, quam Tincturae Cinnamomi aliorumque calefacientium usu exaestuanda.

IV.

Explorationis distinctio in perfectam et imperfectam, omnino nihil praeter nomen noui continet

*tinet; ab omnibus nempe inde a Smellie
obstetricantibus suo loco usitata.*

V.

*Opportuno forcipis Leuretianae usu vigentibus
spasticae indolis ad partum doloribus, Ca-
storeo, Lip. anod., Spir. C. C. et reliquis
omnino carere possumus.*

VI.

*E certissimis graviditatis signis, in primiparis,
est orificii uteri figura in rotundam mutata.*

VII.

*Fallax fere semper trahitur conclusio ex experi-
mentis in brutis captis ad hominem.*

VIII.

*Febre puerperarum moriuntur interdum, qui-
bus utero inciso foetus fuit extractus. Num
servandae, ubi ante operationem eius febris
cura prophylactica fuerit instituta?*

IX.

*Frenuli post partum praesentia certissimum prae-
bet documentum auxilii caute atque circum-
specte administrati, absentia vero contra-
rium docet.*

X.

X.

Quo iuniores sunt mulieres, modo annum aetatis decimum septimum peregerint, eo felicius parturiunt.

XI.

Occurrunt omnino casus, ubi sectio Symphyseos ossium pubis embryulciae et operationi caesareae praestat: minime itaque plane reiicienda.

XII.

Foeminis grauidis, ultimo praecipue grauiditatis tempore, saepius conuenire videtur emesis, quam venesectio.

XIII.

PARTVS HISTORIA.

Table with 14 columns: Numerus Obsecrationum, Numerus Gravidiarum, Status et Constitutio Personae, Conformatio Pelvis, Tempus conceptionis, Tempus partus, Sententiae, valetudo foeminae grauiditatis tempore, Partus, Pondera infantis, Longitudo infantis, Diameter capitis maior, Diameter capitis minor, Longitudo umbilici, Flos Qualitas, Placentae Pondera. Rows 1-14 contain detailed medical case reports.

Scholae quaedam ad praecedentem tabulam.

Tabula ista ex observationibus praecipiis ferme conscriptis redacta, praecipue tantum memora est. Nullus equidem labor, quin eiusmodi conspectus censui pateret ex quo plura adhuc et grauiora colligenda deduci possent. Ideoque in postremis ipse annos, ut ad maiorem eius perfectionem et maiorem consuetudinem habebam. Vt tamquam periculo subiectus, et plura mea perita, Ex omnibus 14 praecipuis, ex No. 4 sola est, quae tempus grauiditatis a concubitu cum viro delineat: caeterae omnes a inspectione fluxus menstrualis computum faciunt. Quam dubium autem neque fallax illa numerandi ratio sit, quoties fecerit edocetur. In tabula mea ne dicitur quidem foeminae fuit, quarum calculus inter se conuenit: pleraque vero, duobus, tribus mensibus inter se differunt: ita ut modo sex hebdomadibus oculis, modo octo septimanis caribus foetum extra sit habere vel illa. Id quod ex eo, si fallax, error, quod grauidae raro sentio latis animo mutationes in functionibus suis occurrere, obseruare. Deinde ex quoque, quod minime omnibus statim post conceptionem mensurae placentae cessent, sed pluribus vel aucta vel immota quantitate placentae et fructu modo adhuc praesentat. Haec igitur ob non casibus, temporis grauiditatis signa quidem omnia multum fallere posse, sed maxime ea, a fluxu menstruali lapsis, et a tempore primatum embryonis matricem etc. delincent: maxime certiora vero ea, quae ab his et exploratio tam externa, quam interna nec inhiat, nobis offerant. Haec igitur, in notissimo scriptis parca diem concedenda adlocui parat. At quandoque etiam, praecipue in multis, non fellimus. Apud eam No. 4 inde a concubitu vique ad partum 42 hebdomadas elapsae erant: ita ut talis calculus, si vbi que insitit possit, haud ita multum a veritate aberraret. Vnde veridicum est praecipuum foeminae obiter: gas diutius durauerit primum et secundum partum statim, non citius et quartum statim. Quod autem, quam multis subiectum sit exceptionibus, iam ex se ipso patet. Vique tertium et quartum studium maiori tempore abloquente, quam duo priora. Ad rationem quandam mutuum studiorum, notandae ex lectione caribus colligere possit, et sane temporis haec magna reperitur. Quoties tertium et quartum statim eodem ratione qua et eodem diutius durare vidimus. Secundum opinionem meam itaque optatum foret, si prognosticon hoc misum faceremus, ne quando in applicatione eius errorem committamus. Quare tam multae circa praecipuum doctores ad partum conueniunt, ita ut plerique partus ante lucem foetum? Nam veridicum fit, anxi tempus, tempelata, et temporis mutationes non quaedam in partum habere, ita ut ab illis nonnullarum dierum citius sine tardior partus pender? Haec dupliciter habere conuenit, quae vero omnino longa observationum serie afferantur. Recensenda foret etiam haec res: repetendum est et insensibilis fuit vmbilicalis. Cum autem ab his in plerisque certiora sint, ut tempore tantum nonanda fuit, quando caetero supra et infra inueniuntur. Plurimum sane inueni obiter conuenit, si omnes partuum historias, quibus interesse ipsi conuenire, nichilo tabellari literis conuenire. In eisdem autem hinc inde specialiter praeter iam memoratas, sequentes tituli, si fallax, necessarii essent: Menstris dies et mensurae haemorrhagiae, Theromoni, Hippomoni prolixae aquarum, latitudo haemorrhagiae, genus, valetudo infantis: fuis praecipue et eiusdem memorata digna scilicet. Ad No. 2. Capitis tumor sit magnus, folio mollior erat, dignumque imperiosius cedebat, ut quod ista res sub partu motu matricis insensibilis: nihil minus infans iam a primo vitae momento maxime alacris et vegetus fuit. Ad No. 4. Est speciem partus maxime arduus. Velamentum figuratum nulla alia occasione tam bene formatum et in 30 et 40 diebus dolores tam efficaci, et tamen partum non nimis praecipuum viti quam in hoc casu. Ad No. 7. Infans tumor capitis maxime fortis copiosus. Similiter et matris fuis veniebat, matricem eius accedebat, sed V. a fuitulo vmbilicali, balneo tepido, adiectione aquae frigidae insipiente saepe repetitis, spiritus silis ammoniaci, tum fritionibus costualis in vitam resurgens. Ad No. 6. Inter 40 forte menses, hic vnicus in partu demoratus est, qui nullis artibus vix redire poterat. Ad No. 7. Foemina ista 7 menses, curiosa portione, quae vocat vaginalem ista comparatum habebat, ut iam in lucem edito infante deprehendi solet, artem pulvis mollior erat. Negatus fuit, et ante vique conceptis: dubitanti infam nobis etiam dedit: atrox eius tam iuuens. Sed postea tenore fuit iam eam iam abortum patam fuisse. Velantia tractata pergameno accedebat: id cito etiam difficillatissimum ruptura eorum, atrox ipse facta, conuulsa erat. Ad No. 9. Foemina ista, quamvis robusta, stola, virago fuerit, tamen dolores non alio modo partu expulsi fuit. Sensibilis a nimis praecipuum insinuat tubum id fuisse, vix dubio.

Cognome e Nome	Professione	Villaggio di Con-	dizione	Indirizzo
M. V. ...	Donna	Stagno	P.	1.
M. T. ...	Donna	Stagno	P.	2.
S. ...	Donna	Stagno	M.	3.
S. ...	Donna	Stagno	M.	4.
S. ...	Donna	Stagno	M.	5.

Med. D. ...

